

PRZEJEŹDŹAĆ (21) *vb impf*

-żdź- (14), -zdz- (5), -żdź- (1), -zdz- (1).

Pierwsze e oraz a jasne; -jędź- (8), -jeźdź- (3); -jeźdź- Mącz (2); -jędź- : -jeźdź- SarnStat (8:1).

inf przejeżdżać (4). ◇ *praes 1 sg* przejeżdżam (6). ◇ *3 pl* przejeżdżają (3). ◇ *fut 3 pl m pers* przejeżdżać będą (1). ◇ *praet 3 sg m* przejeżdżał (1). ◇ **[3 pl m pers przejeżdżali.]** ◇ *con 3 sg m* by przejeżdżał (3). ◇ *3 pl m pers* przejeżdżali (1). ◇ *impers praet* przejeżdżano (1). ◇ *part praes act* przejeżdżając (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde także XVII(XVIII) – XVIII w.

1. Jadąc lub płynąc czymś, przebywać jakąś drogę; traicere, tramittere, transmittere Calep, Cn; transire JanStat, pernavigare, transvehere, travehere, volitare Cn (14) :

a. W jednym kierunku, kierując się do określonego celu (12) : Translabor, Labendo transeo – Przepadam przeiezdham [!]. *Calep* 1080b, 784a.

przejeżdżać co (1): Sthoią po dziłiefyzy dzien pola Alanſkie puſte, ktore zową płoniny, telko ie caſem przeiezdzaia, Kozaci ſzukaiąc coby vtargnęli *MiechGlab* 41.

przejeżdżać przez co (1): iż drogá iest y ma bydź wolna kupcom y obywatelom Królestwá Polſkiego/ y ziem Litewſkich/ Mázowieckich/ Ruſkich/ Zmudzkich/ którzy przeieźdźaią [*transeuntibus JanStat* 905] z fwiemi kupiámi y rzeczami którémikolwiek przez Pruską y Litewſką y iné ziemie Zakonowi poddáné *SarnStat* 1121.

przejeżdżać czym [= środkiem lokomocji] (2): *StryjKron* 652; Eremigo – łodzia przeiezdham. *Calep* 370b.

przejeżdżać z czym (2): *SarnStat* 1121 *cf* *przejeżdżać przez co; SarnStat* 1238 *cf* *przejeżdżać skąd.*

przejeżdżać dokąd (2): A iefliby który z Stároſtów dopuſcił którému nád zákazánié náſzé do Śląſká przeieźdźać: temu y Stároſtwo ma bydź wzięté: y inym karániém/ które nam godné będzie fie zdáło/ ma bydź karan. *SarnStat* 1237, 1238.

przejeżdżać skąd (1): áni żadnému poddánému náſzému liſtów wolnoſci przeciwko zákazaniu tákowému/ do Węgier y do Śląſká/ ábo ztámtąd z rzeczami y z kupiámi przeieźdźać dozwolimy [*neque ... libertatis literas ... commeandi et transeundi concedimus JanStat* 1038] *SarnStat* 1238.

α. Przedostawać się na drugą stronę (5) : Tramitto – Przeiezdham. *Calep* 1078a.

przejeżdżać z czym (1): Iż którybykolwiek ná potym był doſwiádczon nád to zákazánié náſzé przeieźdźać [*transeundi JanStat* 1036] z kupiámi y z Zbożem którymkolwiek do Śląſká/ zá gránice królestwá náſzego: y ná gárdle/ y ná dobrách wſzyſkich ma bydź karan. *SarnStat* 1237.

przejeżdżać dokąd (2): *SarnStat* 965 *cf* »przez most przejeżdżać«, 1237 *cf* *przejeżdżać z czym.*

Zwroty: »w brod przejeżdżać« (1): wielka fuchoſć pánowála w Polſzce y w Litwie/ [...] w brod koniem przeiezdhamo zá Rágneta *StryjKron* 652.

»przejeżdżać granicę, za granicę« = *transire ultra fines JanStat* (1:1): którzy przeieźdźaiąc gránice Koronné/ zágrániczników gwałty y ſzkody czynią *SarnStat* 452, 1237.

»koniem przejeżdżać« (1): *StryjKron* 652 *cf* »w brod przejeżdżać«.

»przez most przejeżdżać« (1): którzy ná ſkład Krákówſki/ álbo téz przez moſt Kázimiérſki przez Kráków przeieźdźać będą *SarnStat* 965.

αα. [O żołnierzach: przełamywać się przez szyk nieprzyjaciela [co]: Wiele nikczemnych y boiázliwych ludzi sie náyduie/ którzy woýłká nieprzyacieliékie przeieźdźáli y przeieźdźaią: nie przeto żeby byli ták wielkiego łercá/ tákowého ćwiczenia/ y mocy tákowéy/ żeby sie tego śmieli ważyć/ ále że siedzą ná tákich koniach/ których ieft złto/ żeby sie przez woýłká łamáli *CerGór* 159.]

b. *Odwiedzać kolejno różne miejsca w obrębie jakiegoś terenu, objeżdżać; perequitere Mącz, Cn (2) : Perequito, Przejeżdżam. Mącz 107b.*

[*przejeżdżać co: AktaSynod I 76 cf Szereg.*]

Zwrot: »przejeżdżać i tam i sam« (1): Alexander tedi boiąc sie przeieźdźał y tam y łam [discurrens hinc et inde] pocieszaiąc y potwierdzaiąc rycerstwo łwoie HistAl M2v.

[*Szereg: »wizytować albo przejeżdżać«: Starszy brat z radnymi towarzyszmi swymi społecznie pieczę mieć mają: [...] Wizytować albo przejeżdżać zbory, albo wespół, albo komu by to zlecono było. AktaSynod I 76.*]

2. *Jadąc mijać, nie zatrzymywać się; omijać obowiązkowy postój na szlaku handlowym (skład lub posterunek celny), pogwałcać tzw. przymus drogowy; praeterferri, praetergredi, praeterlabi, praetermeare, transcurrere praeter oculos, transvehi Cn (5) : y áby Stároftowie y Mytnicy/ którzy łtróžéy łłufznéy zániedbawaią/ y zá których przeziéraniem ktoby przeieźdźał przeciwko téy wftáwie/ byli karáni winą łtá grzywien SarnStat 512 [idem] 1240.*

W połączeniu szeregowym (1): iż miáštá które łą zá Lwowem/ iáko Hálicz/ Kołomyia/ Striy/ y infzé wsi niemaią dáléy z kupiámi ieźdźić/ iedno do Lwowa: áni máią indžie omiiác/ áni przeieźdźać/ álbo obiēźdźać ad loca anteriora SarnStat 1047.

Zwrot: »cło przeieźdźać« [o przemycie] = a vectigali solvendo dolo malo e subtrahere, legem de portorio solvendo a. ius portorii solvendi violare, portitores evadere a. fallere, portorium (pro mercibus) negare a. negligere a. non dare, telonium fraude praetervehi, vectigalem pecuniam a. pensionem dolo malo negare Cn (2): bo ná káždym cle więcej Celnicy pokrądną/ niż ci co cło przeieźdźaią GostGosp 140, 140.

3. *Jadąc wyprzedzać (1) :*

Zwrot: »naprzod przejeżdżać« (1): Praecurro, Vbiegam/ Naprzod przejeżdżam. Mącz 74d.

4. *Jeździć na koniu lub z koniem uwiązany obok dla utrzymania go w sprawności lub sprawdzenia go (1) :*

Zwrot: »konía przejeżdżać« = inequitans equum exercere a. explorare, obequitare equum exercens a. explorans Cn (1): bo by tym kon przeigrał gdyby go częłtho nie przeieźdźał nie czyniąc mu gwalthu SienLek 190; [SzczerbSpecSax 180 (Linde)].

[*Szereg: »przejeżdżać i próbować«: kupieczy też koniá przeieźdźał/ y próbował SzczerbSpecSax 180 (Linde).*]

Synonimy: 1. przebywać; a. przeprawiać się; b. wizytować; 2. omijać; 3. ubiegać, wyprzedzać.

Formacje współrdzenne cf JECHAĆ.

Cf PRZEJEŹDŹAJĄCY, PRZEJEŹDŹANIE